

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 1

Одеса
2025

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 16.05.2025 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: нові виміри у воєнний час** : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 16 травня 2025 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2025. – Т. 1. – 772 с.
ISBN 978-617-8430-61-0

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири України: нові виміри у воєнний час» містять результати наукових досліджень і практичних напрацювань вчених, фахівців і військовослужбовців, здійснені в умовах повномасштабної війни. У збірнику представлено як теоретичні, так і емпіричні дослідження у галузях філософії, загальної теорії держави і права, історії права, сучасних соціально-політичних процесів, соціології та психології.

Особливу увагу приділено аналізу загроз національній безпеці в конституційному, міжнародному та європейському правовому контекстах, а також питанням трудового, соціального, земельного, аграрного та екологічного права. Окремі розділи присвячено функціонуванню економіки та підприємництва в умовах євроінтеграції.

У збірнику також розглянуто проблематику цифрової трансформації, захисту інформації та кібербезпеки в умовах воєнного часу, методику викладання іноземних мов, перекладознавство, лінгвістику і журналістику. Висвітлено наукові здобутки в адміністративному, фінансовому, морському та митному праві, реформуванні судової системи, діяльності прокуратури, правоохоронних органів та адвокатури. Окремо проаналізовано питання кримінального права, кримінального процесу, кримінології, криміналістики, судової експертизи, медико-психологічного забезпечення правосуддя, а також аспекти цивільного, сімейного, господарського права, інтелектуальної власності та патентного судочинства. Розглянуто також актуальні питання діяльності бібліотек у закладах вищої освіти та фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також практикам у галузях права, економіки, соціології, політології, психології, філології, журналістики та кібербезпеки.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

ISBN 978-617-8430-61-0

© НУ «Одеська юридична академія, 2025
© Автори статей, 2025

Kuzmin Eduard

TOWARDS THE DESIGN OF A SYSTEM OF PUNISHMENTS IN INTERNATIONAL
CRIMINAL LAW 233

Мануйлова Катерина Вікторівна

ЮРИСДИКЦІЙНІ ТА НОРМАТИВНІ АСПЕКТИ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ
НЕПОВНОЛІТНІХ У КОНТЕКСТІ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ 235

Цибульська Ольга Юрійвна

ЩОДО ПИТАННЯ НЕДОТРИМАННЯ НОРМ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА В УКРАЇНІ ПРИ
РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА СУДОВИЙ ЗАХИСТ ЧЕРЕЗ РЕЛІГІЙНІ ПЕРЕКОНАННЯ В УМОВАХ
ЦИФРОВІЗАЦІЇ 238

Войтович Павло Петрович

ПРАВО НА УЧАСТЬ ЯК ШЛЯХ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВ ЛЮДИНИ. 241

Hryb Anna

INTERNATIONAL PROTECTION OF HUMAN RIGHTS IN THE INFORMATION SOCIETY 244

Плотніков Олексій Вікторович

УХВАЛЕННЯ КОНВЕНЦІЇ ПРО ДЕЯКІ ВИДИ ЗВИЧАЙНОЇ ЗБРОЇ ЯК ВИЗНАЧАЛЬНИЙ КРОК
В ФОРМУВАННІ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ОБМЕЖЕННЯ ЗАСТОСУВАННЯ
ДЕЯКИХ ВИДІВ ОЗБРОЄНЬ В БОЙОВИХ ДІЯХ. 247

Федорова Тетяна Сергіївна

МІЖНАРОДНЕ ПРАВО У СУЧАСНИХ ВИКЛИКАХ УКРАЇНИ: КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ ТА
ПЕРСПЕКТИВИ 250

Hrebeniuk Dmytro

THE DISCUSSION AROUND THE DEFINITION OF «EUROCRIME». 252

Бірюков Руслан Миколайович

СТАНОВЛЕННЯ СИСТЕМИ ПРОТОКОЛІВ ДО КОНВЕНЦІЇ ПРО ЄВРОПОЛ 255

Бондарюк Ольга Олегівна

ПРОБЛЕМАТИКА В ПРОЦЕДУРІ ПОВЕРНЕННЯ ВИКРАДЕНИХ ДІТЕЙ НА ПОСТІЙНЕ МІСЦЕ
ПРОЖИВАННЯ 258

Галат Владислав Ігорович

ВПЛИВ ВІЙНИ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ НА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ
ДОГОВОРІВ МІЖНАРОДНОЇ КУПІВЛІ-ПРОДАЖУ ТОВАРІВ: ВИКЛИКИ ТА СТРАТЕГІЇ ДЛЯ
ПІСЛЯВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ УКРАЇНИ 262

Жакун Маргарита Юріївна

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ МОРСЬКОЇ ГАЛУЗІ В УМОВАХ ВІЙНИ:
СИНЕРГІЯ ВОЄННОЇ ДИПЛОМАТІЇ ТА СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ 265

Івахненко Єлизавета Олександрівна

ДО ПРОБЛЕМИ ВСТАНОВЛЕННЯ СУТНОСТІ ДЕФІНІЦІЇ КІБЕРПРОСТОРУ ТА
МІЖНАРОДНОГО РЕГУЛЮВАННЯ КІБЕРБЕЗПЕКИ У ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ. 269

Марченко Дмитро Вікторович

ЕЛЕКТРОННІ ДОГОВОРИ В МІЖНАРОДНОМУ ПРИВАТНОМУ ПРАВІ: КОЛІЗІЙНІ ПИТАННЯ
ФОРМИ ТА ПРОБЛЕМИ ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ 271

Омельченко Іван Ігорович

ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПУ ПРОПОРЦІЙНОСТІ В УМОВАХ СУЧАСНИХ
ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ: ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ 274

Островерхий Олександр Олександрович

МЕХАНІЗМИ ПРИТЯГНЕННЯ ДО ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ТА ОСОБЛИВОСТІ ПОКАРАННЯ ЗА
ЗЛОЧИН АГРЕСІЇ В МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ. 279

Раздорожний Герман Юрійович

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ СТАНДАРТИ ЗАХИСТУ ПРАВ АДВОКАТІВ 281

Редченко Ярослав Олександрович

ЕМІСІЯ ТА ОБІГ ЦИФРОВИХ ВАЛЮТ: ПОРІВНЯННЯ МІСА ТА ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ... 284

Жакун Маргарита Юріївна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірантка кафедри міжнародного та європейського права*

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ МОРСЬКОЇ ГАЛУЗІ В УМОВАХ ВІЙНИ: СИНЕРГІЯ ВОЄННОЇ ДИПЛОМАТІЇ ТА СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ

У контексті російської повномасштабної збройної агресії проти України особливого значення набуває ефективне поєднання дипломатичних і комунікаційних інструментів, спрямованих на захист національних інтересів. Воєнна дипломатія України, адаптована до умов сучасного гібридного протистояння, виходить далеко за межі традиційних переговорних процесів. Вона включає активне застосування стратегічних комунікацій, як засобу впливу на міжнародну аудиторію, формування позитивного іміджу України, протидії дезінформації та консолідації союзників.

Воєнна дипломатія, як інструмент зовнішньої політики держави, з метою розвитку морської галузі в умовах війни спрямована на: переговори щодо деблокади та забезпечення функціонування портів, безпеки судноплавства; використання санкцій чи ембарго для обмеження доступу до портів країни-агресора; реалізація дипломатичних заходів щодо захисту та відновлення пошкодженої атаками країни-агресора портової інфраструктури; переговори щодо створення механізмів для залучення інвестицій у портову інфраструктуру; притягнення держави-агресора до відповідальності за шкоду, завдану під час збройного конфлікту.

Особливо актуальним є дослідження синергії міжнародно-правових механізмів, воєнної дипломатії та стратегічних комунікацій в частині забезпечення безпеки судноплавства та залучення міжнародних інвестицій в морську галузь. Наразі портова інфраструктура України є не лише об'єктом військово-стратегічного значення, а й важелем економічного спротиву держави, що обумовлює її вразливість до цілеспрямованих атак. Її ефективний захист та відновлення вимагає комплексного, багаторівневого підходу, який поєднує правові, дипломатичні та інформаційно-комунікаційні інструменти у єдину стратегічну систему.

Відповідно до даних з реєстру морських портів України, на сьогодні в країні функціонують 9 відкритих морських портів [3]. Окупація Кримського півострову у 2014 році та повномасштабна російська агресія у 2022 році призвела до втрати контролю над 8 морськими портами: морські порти Керч, Севастополь, Феодосія, Ялта, Євпаторія – закриті та ліквідовані відповідно до Наказу Міністерства інфраструктури (далі – Мінінфраструктури) № 255 від 16.06.2014 року [1]; морські порти Бердянськ, Маріуполь, Скадовськ, Херсон закриті відповідно до Наказу Мінінфраструктури № 256 від 28.04.2022 року [2]. Морські порти Чорноморськ, Одеса та Південний (далі – порти Великої Одеси), з січня по березень 2025 року зазнали понад 35 ворожих атак [14]. 11 березня 2025 року балістичною

ракетою росія атакувала цивільне судно під прапором Барбадосу, що призвело до загибелі чотирьох сирійських моряків [15].

Атакуючи українські морські порти та цивільні судна, росія порушує міжнародні конвенції і норми у сфері морського права, серед яких: Конвенція ООН з морського права 1982 року («Конституція океанів»), яка гарантує свободу судноплавства та безпеку морських шляхів [9], Конвенцію 1988 року про боротьбу з протиправними актами проти безпеки морського судноплавства, що забороняє насильство проти суден та портових споруд [4], Міжнародну конвенцію з охорони людського життя на морі 1974 року [5], Міжнародний кодекс з охорони суден і портових засобів [6], прийнятий на дипломатичній конференції з морської безпеки, в Лондоні у грудні 2002 року.

Крім того, згідно з Римським статутом Міжнародного кримінального суду, умисні атаки на цивільні об'єкти можуть кваліфікуватися як воєнні злочини, що надає підстави для їх розслідування в рамках міжнародного правосуддя [8] (Арбітражний трибунал у справі щодо прав прибережної держави в Чорному і Азовському морях та у Керченській протоці (Україна проти рф)) [13].

В умовах збройного протистояння воєнна дипломатія України відіграє визначальну роль у залученні міжнародної підтримки. Враховуючи цілі воєнної дипломатії, Україна активно співпрацює з іншими державами та міжнародними організаціями, в тому числі, і задля забезпечення безпеки судноплавства у Чорному морі [7].

Серед важливих дипломатичних кейсів у сфері морського права в умовах війни слід згадати «Зернову угоду» (Ініціатива щодо безпечного транспортування зерна та продуктів харчування з українських портів) за участю України, Туреччини, ООН та рф, що дозволило частково розблокувати порти Великої Одеси. Згідно з угодою, створено гуманітарний коридор для експорту зернових культур та інших продуктів харчування, що дозволило зменшити ризики продовольчої кризи у світі. Водночас науковці відзначають, що цей крок є свідченням ефективності застосування воєнної дипломатії в поєднанні з міжнародним правом для підтримки морської безпеки та забезпечення економічної стабільності країни в умовах війни [10] (комунікаційні кампанії #GrainFromUkraine та #HungerGames сприяли поширенню інформації про «Зернову угоду») [12, с. 27]. Дослідження також демонструють, що важливим аспектом реалізації цієї ініціативи стало забезпечення безпеки морських шляхів за допомогою міжнародних партнерів, а також збереження суверенітету України над її портами [11].

Незважаючи на завершення «Зернової ініціативи» в липні 2023 року, Україні вдалось забезпечити функціонування нового морського коридору. Починаючи з серпня 2023 року, через територіальні води Румунії та Болгарії було налагоджено судноплавство, що стало можливим завдяки посиленому протиповітряному захисту, а також завдяки поступовому витісненню російського флоту з акваторії Чорного моря. Це забезпечило маршрут для експорту української аграрної продукції до міжнародних ринків, зокрема через реалізацію спільних заходів із

країнами Чорноморського регіону, що дозволило обмежити загрози та зберегти стабільність у морських перевезеннях.

Стратегічні комунікації, як невід'ємна частина воєнної дипломатії, є не менш важливим інструментом в управлінні інформаційними потоками та боротьбі за міжнародну підтримку. Вони включають: інформаційну безпеку (захист від кібератак на портові системи та збереження інформації про рух вантажів та суден); глобальні комунікації (координація дій з міжнародними організаціями, зокрема, ООН, Міжнародною морською організацією, а також дипломатичними представництвами країн для забезпечення нормального функціонування портів в умовах війни); медіа-стратегію (використання ЗМІ для інформування громадськості про безпеку портів, забезпечення відновлення торгових шляхів та підтримку міжнародного іміджу країни), тощо.

Належне інформування міжнародного співтовариства щодо стану роботи морських портів України в умовах війни можна розглядати також як ключовий аспект для створення сприятливих інвестиційних умов, інфраструктурного відновлення та розвитку морської галузі. Важливо також зазначити, що документування атак на морську інфраструктуру є підставою для стягнення репарацій з країни-агресора.

Україна є морською державою, і в умовах протистояння збройній агресії розвиток морської галузі набуває критичного значення для забезпечення економічної стійкості та національної безпеки. Попри складність воєнного часу, інвестиції в портову інфраструктуру залишаються запорукою економічного спротиву, відновлення логістичних ланцюгів та подальшої інтеграції до світових ринків. Ефективне поєднання воєнної дипломатії, стратегічних комунікацій і міжнародно-правових інструментів дозволяє не лише захищати національні інтереси України на морі, а й формувати довіру міжнародної спільноти – ключовий чинник для залучення інвестицій та гарантування безпеки судноплавства.

Список використаних джерел:

1. Про закриття морських портів : Наказ Міністерства інфраструктури України від 16.06.2014 № 255. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0690-14#Text> (дата звернення: 21.04.2025).
2. Про закриття морських портів : Наказ Міністерства інфраструктури України від 28.04.2022 № 256. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0470-22#Text> (дата звернення: 21.04.2025).
3. Реєстр морських портів України ДП «АМПУ». URL: <https://www.uspa.gov.ua/reystro-po> (дата звернення: 21.04.2025).
4. Convention for the Suppression of Unlawful Acts Against the Safety of Maritime Navigation, 1988. URL: <https://surl.li/ssebyp> (date of access: 21.04.2025).
5. International Convention for the Safety of Life at Sea, 1974 (SOLAS). URL: <https://surl.li/fqgjyx> (date of access: 21.04.2025).

6. International Ship and Port Facility Security (ISPS) Code URL: <https://surl.li/sduvgr> (date of access: 21.04.2025).
7. NATO 2022 Strategic Concept. URL: <https://surl.lu/ffstvc> (date of access: 21.04.2025).
8. Rome Statute of the International Criminal Court URL: <https://surl.li/zquzkk> (date of access: 21.04.2025).
9. United Nations Convention on the Law of the Sea, 1982 URL <https://surl.li/gabswv> (date of access: 21.04.2025).
10. Kakabadze M. The Black Sea Grain Initiative : analysing the emerging, implementation and challenges : diss. ... M. Sc. Maritime Affairs, Malmö, 2023. 45 p. URL: <https://surl.li/xnejfb> (date of access: 21.04.2025).
11. Kormych B., Averochkina T., Kormych L. Black Sea, grain, and two humanitarian corridors: unblocking Ukrainian shipping amid the Russian invasion. *Small Wars & Insurgencies*. 2024. Vol. 35(8). P. 1360–1396. URL: <https://doi.org/10.1080/09592318.2024.2384679> (date of access: 21.04.2025).
12. Pipchenko N., Darnytskyi A. Public diplomacy of Ukraine under martial law. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2024. Вип. 160. С. 25–31. URL: <https://surl.li/hfrucq> (дата звернення: 21.04.2025).
13. Завершилося представлення позиції України в Арбітражному трибуналі у справі щодо прав прибережної держави. URL: <https://surl.cc/yvdsbe> (дата звернення: 21.04.2025).
14. Russian Attacks on Ukrainian Ports and Vessels: Statistics and Legal Analysis. URL: <https://www.blackseanews.net/read/229747> (date of access: 21.04.2025).
15. Russian missile attack on civilian ship under Barbados flag, 11 March 2025. URL: <https://surl.li/vzslve> (date of access: 21.04.2025).

Ключові слова: дипломатія, стратегічні комунікації, міжнародна співпраця, міжнародне морське право, зовнішня політика, «Зернова угода», «Зернова ініціатива», російсько-українська війна, збройний конфлікт, атаки на морські порти України, інвестиції в морські порти України, розвиток морської галузі в умовах війни.

Keywords: diplomacy, strategic communications, international cooperation, international maritime law, foreign policy, Grain Deal, Grain Initiative, Russian–Ukrainian war, armed conflict, attacks on Ukrainian seaports, investment in Ukrainian seaports, development of the maritime industry during wartime